

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 20. januarja 2022 - Leto XXXII, št. 3

stran 2

CILJ JE, DA SLOVENCI OSTANEJO V PORABJU

Turistom mamosta dosta za poniđiti, sploj lepo naravo pa mer
stran 4

66-letno padaštvo
stran 8

»Tjelkokrat mi je na misli bilau, kak bi mi leko baugše šlau«
stran 10

CILJ JE, DA SLOVENCİ OSTANEJO V PORABJU

15. januar 1992 je bil za Slovenijo in njene državljane (posredno tudi za zamejske Slovence) zgodovinski dan. In takšnih zgodovinskih dni se je takrat v letu in pol zvrstilo kar nekaj. Pot, ki se je začela s plebiscitom 23. decembra 1990, se je zaokrožila s 15. januarjem 1992. Ob prvem datumu so se Slovenci odločili za samostojno državo, ki jo je skupščina razglasila 25. junija 1991. Potem je prišla vojna, sledila je Brionska deklaracija in nato odhod jugoslovanske vojske iz države. Potem ko je Slovenija priznala že nekaj držav, je novo državo v srcu Evrope 15. januarja 1992 mednarodno priznala večina evropskih držav. Ob 30. obletnici tega dogodka je nastal naš pogovor z generalno konzulko R Slovenije v Monoštru Metko Lajnsček.

- Slovenija je lani praznovala 30. obletnico samostojnosti. Do mednarodnega priznanja države je vodila dolga pot. Kakšno vlogo je pri tem odigrala Madžarska kot sosed?

»Čas od razglasitve - 25. junija 1991 - pa do priznanja mlade slovenske države, do včlanitve v Združene narode je bil dokaj kratek glede na svarila in prvotne napovedi nekaterih večjih in pomembnih držav, da nas še petdeset in več let ne bodo priznale. Na srečo je imela Slovenija tudi zaveznike, predvsem v soseščini. Madžarska je bila na začetku v svojih izjavah diplomatsko previdna, ker je tudi sama v tistem času doživljala družbeno-politične spremembe. Vendarle je potem Slovenijo priznala med prvimi, 15. januarja 1992, skupaj z državami evropske skupnosti in še eno sosedo Avstrijo. 16. januarja je sledila izmenjava diplomatskih not, kar pomeni, da je bila to podlaga za vzpostavitev diplomatskih odnosov med suverenima državama. Še isto leto so v Budimpešti odprli slovensko veleposlaništvo. Poudarila bi pa še en mejnik, ki je bil pomemben za Porabs-

ke Slovence, odprtje slovenskega generalnega konzulata leta 1998 v Monoštru.«

- V tistem času si je tudi porabska skupnost prizadevala, da bi Madžarska čimprej priznala Slovenijo.

»Razvojni programi so izjemna priložnost za Porabje, da Slovenci ostanejo v Porabju in slovenstvo tu živi naprej.« je izpostavila generalna konzulka Metka Lajnsček

»Tudi danes najvišji predstavniki Slovenije ob vseh pomembnih obletnicah poudarjajo podporo naših rojakov. Pomoč Slovencev v zamejstvu in po svetu je bila neprecenljiva. Uporabili ste dejansko vsa prijateljstva, poznanstva in sorodstvene vezi, da je Slovenija dobila čim več zaveznikov, da smo dosegli priznanje mlade države. Tudi Porabski Slovenci ste se takrat izkazali. Delegacija iz Porabja je bila v Ljubljani na osrednji proslavi ob razglasitvi neodvisnosti, druga delegacija pa na proslavi v Murski Soboti. Vezi med Porabjem in Prekmurjem so bile zelo tesne, takrat ste organizirali krvodajalsko akcijo in nabavo zdravil ter sanitetnega materiala za rakičansko bolnico. Solidarnost s Slovenijo je bila izražena tudi v pismu, ki ste ga poslali takrat najvišjim madžarskim politikom, v katerem je Zveza Slovencev - pravzaprav predsednik Jože Hirnök, ki je pismo podpisal - pozvala, naj Madžarska obsodi agresijo nad Slovenijo in prizna mlado slovensko državo. To označujem kot pomembno gesto solidarnosti z matičnim narodom in

dokaz pripadnosti.«

- Diplomatski odnosi so se vzpostavili leta 1992. Kakšne naloge so čakale prvega veleposlanika na Madžarskem, dr. Ferenc Hajós? Lepa gesta Slovenije je bila, da je za prvega veleposla-

nika v Budimpešto poslala prekmurskega Madžara.

»Veleposlanik dr. Hajós je prišel v Budimpešto poleti 1992. Gospod Hajós je zelo širok, razgledan gospod. Je odlično izkoristil svoje znanje madžarskega jezika, tudi poznanstva in prijateljstva, ki jih je imel na Madžarskem. Na ta način je tlakoval pot mladi slovenski državi in razvoju madžarsko-slovenskih odnosov. Odprl je veleposlaništvo, našel je prostore, kjer je veleposlaništvo v Budimpešti še danes. Takrat je bilo potrebno pregledati tudi vse dvostranske sporazume in pogodbe, ki so veljali z nekdanjo zvezno državo, ter jih skleniti na novo med Slovenijo in Madžarsko. Dela je bilo ogromno! Prihajal je iz Lendave, iz narodnostno mešanega območja, zelo dobro je poznal tudi Porabske Slovence. Poznavanje narodnosti je bila njegova prednost. Ob predaji poverilnih pisem je v izjavi tudi poudaril, da bo njegova temeljna naloga skrb za Porabske Slovence. To se je pokazalo že kmalu, saj je bil že čez pol leta podpisan tudi krovni manjšinski sporazum, katerega eden od avtorjev je bil dr. Hajós.«

- Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji je bil eden od prvih sporazumov, ki sta ga državi podpisali. Kako ocenjujete pomen sporazuma za porabsko slovensko skupnost?

»Takrat je bilo ocenjeno in še danes se te ocene ponavljajo, da je bil ta sporazum vzorčni primer manjšinskega sporazuma v Evropi. Dejansko je zajel vsa področja, od izobraževanja, kulture, znanosti, obveščanja, tudi rabe maternega jezika. Poudarjal je družbeni in gospodarski razvoj območij, kjer živita narodni skupnosti. Je bil in je pravna podlaga, pravni instrument za obe skupnosti, na katerega se vedno lahko sklicujeta, če menita, da položaj pripadnikov narodnosti ni dovolj dobro urejen ali pa se varstvo pravic ne uresničuje. Na podlagi sporazuma je nastala medvladna mešana komisija, katere naloga je, da spremlja položaj narodnosti, ugotavlja napredek ali pomanjkljivosti in sprejema nova priporočila za izboljšanje tega položaja. Menim, da sta se v tem času položaj Porabja in podoba Porabskih Slovencev spremenila na boljše, da so opazne pridobitve slovenske skupnosti, da imate vse možnosti za izražanje svoje pripadnosti, za razvijanje kulture in slovenskega jezika. Če primerjamo položaj obeh skupnosti, so še vedno razlike v njenem razvoju, ki jih pa moramo pripisati tudi zgodovinskimi okoliščinam in dogajanju v preteklosti. Krovni manjšinski sporazum je vsekakor zelo koristen, da lahko razvijamo tudi Porabje in položaj Porabskih Slovencev.«

- V zadnjih dveh-treh letih se pospešeno razvijata obmejna območja, na katerih živita manjšini. Za to si s posebnimi razvojnimi programi, ki ju financirata obe vladi, prizadevata tudi obe državi. V kakšne namene se

ustanavlja skupni madžarsko-slovenski razvojni sklad, ki je dobil zeleno luč pri obeh vladah?

»V Porabju sta dejansko živa dva razvojna programa, madžarski razvojni program, ki se izvaja že drugo leto in iz katerega je že mogoče pridobivati sredstva. In slovenski razvojni program v podporo malim podjetnikom in turističnim ponudnikom, ki se bo začel izvajati letos. Tretji je t. i. skupni sklad, za katerega sta predsednika obeh vlad podpisala pismo o nameri. Upam, da bo še letos na voljo denar tudi iz tega sklada, iz katerega naj bi bila sredstva namenjena večjim investicijam.«

- Pri gospodarskih razvojnih programih se največkrat govori le o investicijah v stavbe, stroje in tako naprej. V Porabju je sila pomembno, da se razmišlja tudi o človeških virih.

»Razvojni programi so izjemna priložnost za Porabje. Če iz teh programov dobijo sredstva manjši turistični ponudniki, podjetniki, kmetovalci zato, da lahko razvijajo svojo dejavnost, je to dobro in je v korist porabske skupnosti. Kar zadeva večje investicije, moramo imeti v mislih tudi to, da je potrebno vzporedno razvijati človeške vire. V Porabju je poudarek tudi na tem, da se pridobi mlade, da se mladim ponudi možnost za ustvarjanje pogojev v domačem okolju za uveljavljanje svojih poklicnih ambicij, da bo slovenščina priznana kot jezik priložnosti. Da Slovenci ostanejo v Porabju in slovenstvo tu živi naprej. To je cilj. Strinjam se s tem, da je potrebno vzporedno vlagati v človeške vire, nenazadnje v bodoče voditelje skupnosti. Želim, da bi Porabski Slovenci, pravzaprav da bi skupnost prepoznala namen in pomen teh sredstev, ki prihajajo v Porabje s ciljem.«

Hvala za pogovor.

Marijana Sukič

fotografija: Ildikó Windisch

»Da bi bralci ob vsakem božiču radi pričakovali Porabski koledar«

V naši prejšnji številki smo vam na kratko predstavili izdaji, ki ju je Zveza Slovencev na Madžarskem ob lanskem božiču poklonila naročnikom tednika Porabje. Prebrali ste lahko oceno zbirke kratkih zgodb *Norme Bale* in spoznali Porabski koledar za leto 2022. Tokrat objavljamo krajša pogovora z urednicama letopisa domačih Slovencev, sekretarkama ZSM *Nikoletta Vajda-Nagy* in *Gyöngyi Bajzek*.

- *Nikoletta*, to je že drugi koledar, ki sta ga uredili vedve. Je bilo tokrat kaj drugače kakor prvič, ali so se pojavili kakšni novi izzivi?

»Delali sva podobno kot pri prejšnjem koledarju, nisva uvedli kakšnih večjih sprememb. Mislim pa, da je pri urejanju letopisa zmeraj najtežje izbrati slike za posamezna poglavja, še posebej za na prvo stran. Kajti to je tisto, kar bralci najprej vidijo, ko vzamejo koledar v roke. Čim začnejo listati po izdaji, pa postane pomembno, ali je tudi notranjost letopisa urejena, ali so slike privlačne. Po mojem mnenju je to odločilnega pomena pri tem, ali začnejo bralci prebirati vsebine.«

- Pri prvem, koledarskem delu je imel doslej vsak letopis nek vodilni motiv. Tokrat vidimo posnetke, ki so povezani s posameznimi meseci v letu. Ali so bile te fotografije narejene v Porabju?

»Vse slike sva posneli medve z *Biserko* v domači pokrajini. Med svojimi potepanji in sprehodi po Porabju sva fotografirali stavbe in naravo. In sva si mislili, zakaj ne bi teh slik objavili v koledarju in ponovno pokazali, kako lepa je naša pokrajina. Pri koledarskem delu letopisa pa sva bili pozorni tudi na to, v katerem letnem času sva določeni posnetek naredili.«

- Ko sem listal po koledarju,

sem opazil, da so kar nekaj člankov prispevali mladi iz Porabja. Kako vama jih je uspelo nagovoriti?

»Mladih avtorjev, ki so nama poslali prispevke za poglavje *'Piše mladi rod'*,

Gyöngyi Bajzek in Nikoletta Vajda-Nagy: »Bralcem sva želeli ponuditi zanimive vsebine«

ni bilo potrebno posebej nagovarjati. Pravzaprav sva zaprosili tiste mlade, ki so nama članke poslali že za prejšnji koledar, sedaj pa so se jim pridružili še nekateri drugi. Res sva bili veseli, da sva jih lahko ponovno pritegnili in da koledar bogatijo tudi njihovi prispevki. Vsi so zelo motivirani in angažirani, meniva pa, da sva od njih tudi tokrat dobili zelo dobre članke.«

- Tradicionalno se v letopisu javljajo tudi avtorji iz Slovenije. Ali so prekmurki pisci prav tako stalnica pri Porabskih koledarjih?

»Vsako leto k sodelovanju povabimo avtorje tako iz Porabja kakor iz Slovenije. Sedaj sva dobili malo več prispevkov od porabskih piscev. Najin namen je bil, da bi bralci dobili vsebinsko bogat letopis in upava, da bo v njem vsakdo našel kaj zanimivega.«

- *Gyöngyi*, müva va se po domanje dale pogučavala, vej je pa v kalendari dosta vse napisano v našoj rejči tō. Letopis se pripravla v prvom redej za porabske bralce, donk pa se v njem nüca tak naš gezik kak

tak odlaučile, aj nama nika bole zdravoga vküppostavi. Slatka peciva tō radi gejmo, gda na priliko kaj svetimo, zatok sve go prosile, aj dojspiše recejpte za paukaraj. Tau pa za takšo pecivo, šte-

nutdržali vse zakone. V fotokroniki se pozna, ka smo v prvoy polovici leta nej mogli organizérati vse programe, štere smo meli v plani. Vse kaj takšoga smo mogli vōzbroditi, ka se je leko delalo prejk interneta. Vō smo spisali takše natečaje, gde so lidgé leko kaj doma pripravili, tisto pa poslali po pošti ali elektronskoj pošti. Vsiški se je mogo gornajti, v drugoy polovici leta pa smo že leko držali vsefelé programov. Mi smo fejšť-fejšť zadovolni, vej so pa vse organizacije, ustanove pa šaule vrle bilé in je vsikši na svoj način bogati program vküppostavo za leto 2021.«

- Nekdešnji urednik *Karči Hollec* je šegau emo gučati, ka je koledar tista kniga, štero naročniki novin Porabje na konci leta najbolje čakajo. Ali je tau eške itak tak?

»Müve bi tō rade brodile, ka lüstvo z veseldjom čaka té *Porabski koledar*. Moremo znati, ka samo gnauk na leto vōpride, kak božični dar. Tak vidive, ka ga lidgé radi čakajo, vej so pa zimski večeri dugi. Lüstvo bole cajt má, si več časa vzeme za tau, ka si doma dojséde in prešté pisanja v kalendari. V fotokroniki je nut, ka vse se je godilo v preminaučom leti, pa če rejsan so bralci nej mogli vseposedik cüjbiti, leko v fotokroniki vse poglednejo. Müve bi bile vesele, če bi lidgé na našoj pa drugoy strani grajnec vsikdar z veseldjom čakali té *Porabski koledar*.«

-dm-

knjižna slovenska rejč. Zakoj je tau tak?

»Té letopis se zové *Porabski koledar*, zatok mam največ člankov v porabskoj ali prekmurskoj domanjor rejči. Dosta vse pa je napisano v knjižnom geziki tō, ka aj bi tisti bralci, šteri ne gučijo našo rejč, ranč tak razmili, od koj se piše v kalendari. Po drugoy strani pa zavolo toga, ka bi se naši porabski bralci tō navčili ništerne nauve rejči. Če na leto večkrat naprejmemo té knjige ali pa novine *Porabje*, leko širijo svoj besedni zaklad s tejm, ka štéjo v knjižnom geziki.«

- Na srejni kalendara so recejpti, štere je dojspisala *Lili Šiftar*. Zakoj sta go prosili za tau?

»Gospa *Lili* letos že drugo paut sodeluje z nama pri *Porabskom koledari*. Lani sve go prosile, aj napiše recejpte, štere leko naši lidgé goponücajo v vsakdanešnjom življenji. Za letos pa sve se

roga leko méрно zejmo, vej pa ne škaudimo svojoma tejlj. Tau so bole zdravi recejpti.«

- Gda smo se lanjsko leto pogučavali, smo pravli, ka je za nami koronaletu. Depa na žalost je bilau lanjsko leto eške itak koronsko. Fotokronika v kalendari je donk kusta. So slovenske organizacije dosta kejpov poslale o svoji programaj?

»Koronaviruš je med nami, leko pa povejm, ka smo se ma že vendar cüjvzeli. Tak smo probali delati pri našoj organizaciji - pa kak vidimo, drügi tō -, ka smo

PREKMURJE

Hotel Diana

Leta 1967 je v centri Sobote zrasla nauva zidina, hotel, steri je daubo ime Diana. Prvo je bilau v hoteli 57 posteu, tri leta sledkar so prizidali ške nočni bar, kegljišče in bife. Duga lejta je bila Diana center družabnoga žitka v Prekmurji. Pauleg tihinskih gostov (sploj v prvi lejtaj so k nam radi odili djagari iz Italije) so, največkrat velko kavarno, dobro ponučali domanji gosti, tak za gostüvanja, druga slavja kak maturantske plese. V lejtaj 2008 in 2009 je hotel vöminiu svojo notranjo in zvünešnju podobo, pauleg toga so napravili ške nauvi wellness center, po tistom pa so se pomalek začnile nevole in tak je firma, stera se je spravlala s hotelskin delon, propadnola pa šla v stečaj.

Vesela novica je, ka je tej erični hotel daubo nauvoga lastnika. Pred kratkin je biu zgotovljeni poseu med firmo Hotel Diana, steredini družbenik je prekmurski fiškališ Ronnie Christopher Horvat, in lastnico zidine, družbo Monetic srbskoga milijonarja Miodraga Kostića. Nauvi lastnik, steri je nej steu vöovaditi, kelko je dau za hotel (guči se, ka prej 2 milijona evronov) je napovedo, ka naj bi prva svoje dveri gorodprla kavarna s slaščičarno, za mesec ali dva pa ške picerija. Sledkar naj bi meli ške restavracijo s tradicionalnim domanjim prekmurskim gestijom. Dosta vsega je odvisno od toga, če pravi cajt dobijo küjare pa kölnare, vej pa je gnesden trnok žmetno dobiti takši kader, je ške povedo nauvi lastnik.

Hotel de trbelo prenaviti, ali tau do delali sprauti. Zdaj pripravljajo iže, tej je zdaj 97, v stere do že brž začnili seliti stanovalce iz rakičanskoga dauma za starce. Najveksi prekmurski dom za starce do eno leto prenavlali, in tau tak, ka do mele po nauvom iže samo eno ali dve posteli pa svojo kaupanco.

Silva Eöry

Mihaela Kalamar – direktorica Zavoda za turizem, šport in kulturo Šalovci

TURISTOM MAMO DOSTA ZA PONÜDITI, SPLOJ LEJPO NARAVO PA MER

Brodim, ka je med vami dosta takših, steri poznate Mihaelo Kalamar iz Dolenc, stera gnesden žive v Murski Soboti. Po tistom ka je deset lejt delala na radioni Murski val, gé je spremljala tüdi tau, ka se godi v Porabji, je z nauvim letom gratala direktorica Zavoda za turizem, šport in kulturo Šalovci.

»V Porabje sam lekar prvo paut prišla prejk Kluba prekmurskih študentov, gda smo tam gorziskali mlade, steri bi meli volau kaj delati vküper z nami. Trnok dobro smo se povezali in spoznali. Te, gda sam prišla na soboški radio, pa sam kak novinarka redno začnili oditi prejk granice. Tüdi v Šalovcaj, gé sam predsednica Turističnega društva Dišeči volčin, že več kak 15 let dobro sodelüvlemo s Slovenci prejk granice,« je prva razolmačila Mihaela Kalamar, stera je neka cajta tüdi spejvala v varaškom komornom zbori.

Zavod za turizem, šport in kulturo Šalovci je biu ustanovljeni

sam leta 1986. Gor sam rasla na paverstvi. Oča Stanko pa mati Terezija se ške gnesden s paverskim delom spravlata,

Mihaela Kalamar je nauva direktorica Zavoda za turizem, šport in kulturo Šalovci

samo nej več tak na velko, vej pa sta že oba v penziji. Nekda smo meli fejst velko verstvo, zdaj pa bole za hobi delata, za tau, ka ne bi čista trdiva gratala.«

Spomini na mladost so lepi, vej

slovensko katoliško misijo, Darja pa žive v Maribori, gé dela kak držinska in zakonska terapevtka. Po tistom, ka je odila eno leto v

malo šaulo v Markovce, je prva štiri leta osnovne šaule preživela v domanji vesnici, po tistom pa je ške štiri leta odila na Osnovno šolo Šalovci. Zatau ka se je dobro včila, se je vpisala na soboško gimnazijo. V tistom cajti

vali, san pisala za Vestnik, za prilogo Pen, o Prekmurcaj, steri ne živejo v domanji krajini. Tü sam dobro sodelovala z direktorico Irmo Benko, stera me je te povabila k Murskomi vali. In tak sam tü ostala deset let,« pove sogovornica, stera je nazadnje bila tüdi odgovorna urednica soboškoga radiona. »Na začetki mi je bilau žmetno, pa sam celau brodira, če mo ges leko tau delala. Po enom leti je bilau že baukse, gda sam lidi pa teme, o sterih sam poročala, bole spoznala. Novinarsko delo se mi je povidlo,« ške pove Mihaela Kalamar in cujda, ka de z Murskim valom ške naprej sodelovala honorarno, največ svojoga cajta pa de posvetila svojim nauvomi deli.

»Mamo kar nekaj planov. Pauleg Turistično nastanitvenoga centra Peterloug v Markovcaj bi radi napravili ške eno glamping naselje z malimi rami. Pritegniti škemo šolsko deco, ka bi tam meli športne dneve

Mala Mihaela (prva s prave strani) z bratom in sestro

pred dobrima dvema letoma. Po tistom, ka je Bernard Goršak odišo na nauvo delovno mesto, so iskali nauvoga direktora in so za tau mesto vöodabrali našo sogovornico: »Turizem je tista glavna panoga, zatau škemo na tom področji ške več napraviti. Turistom mamo dosta za ponüditi, sploj lejpo naravo pa mer. Dosta je takših, steri k nam pridejo s piciklini, pa jim povemo, ka naj se pelajo tüdi v Porabje. Tüdi šport pa kultura sta fontoškiva za lidi, vej pa mamo v občini tüdi dosta takših drüštäv.« Mihaela Kalamar je v Dolencaj gorrasla vküper s sestro Darjo in bratom Alešom: »Ges sam najmlajša v našoj držini, rojena

pa so kak deca dosta cajta preživeli zvüna. Dosta so se špilali, pa tüdi pomagali so starišoma: »Mati je sigdar pravla, ka naj prvo domačo nalogo (házi feledat) napravimo, te pa smo pomagali tüdi na verstvi. Najrajši sam furt bila pauleg očo, sploj na traktori sam rada sedela. Gda smo bili vekši, pa sam najrajši notri, v rami delala pa pospravljala. Najbole pa sam nej stela titi z našimi, gda so šli na travnik delat ali pa burgolo brat pa so nas mlajše s sebov vzeli. Tisto se mi je furt tak fejst vlekle.« Kalamarovi mlajši so se zdaj raztepli po svejti. Aleš, steri je dühovnik, je že 11 let v Dajčlandi, v Stuttgarti vodi

Mihaela Kalamar (prva s prave strani) je tüdi predsednica Turističnega društva Dišeči volčin, stero že duga leta pripravla prireditev Kapüstni den

je živela v soboškom dijaškom daumi: »Obej s sestro sve bile v dijaškom daumi. Ona je tri leta starejša, pa je te že brž šla dale študerat. Tau so bili trnok lejpi cajti, dobro smo se razmeli.« Po zgotovljeni gimnaziji je prvo eno leto študerala babištvo na Zdravstveni fakulteti, te pa je vidla, ka je tej poklic nej za njau, pa se je prepisala na ljubljansko Filozofsko fakulteto, smer slovenski gezik in sociologija. V tom cajti je bila aktivna tüdi v Klubu prekmurskih študentov, steroga je neka cajta tüdi vodila.

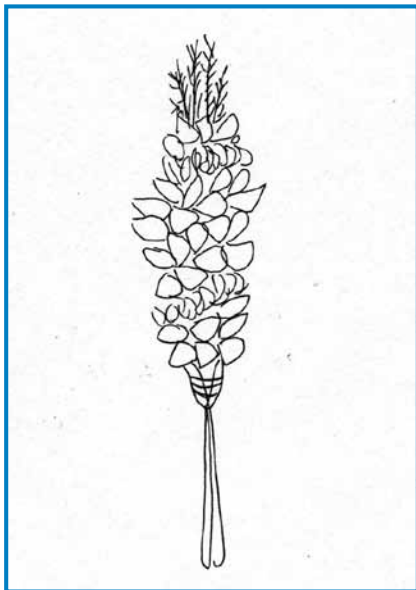
In kak je bilau tau, ka je po zgotovljenon študiji prišla v novinarske vode, jo pitam. »Prva kak sam začnili delati na Murskom

in šaule v naravi. Ške künjo škemo cuj napraviti, ka ne bi od inan več vozili gesti. Radi bi povezali in zdignili ške drüge turistične točke v občini, napravili nauve informativne table pa ške marsikaj drügoga,« je na konci ške raztolmačila Mihaela Kalamar, stera si želej tüdi dobroga sodelovanja s porabskimi partneri. (Kejp na 1. strani: Na Murskom vali je pred dnevi vodila oddajo Nedeljska kuhinja, v steroj so vörazglasili Pomurko in Pomurca leta.)

Silva Eöry
Kejpi: Osební arhiv
Mihaele Kalamar

Pletarge

Gda pripovejdamo o pletarskoj meštriji, moremo ejkstra gledati na veško delo za doma-nji nūc in na delo v pletarski delavnicaj. Za tau drūgo je mejlo veuko znamenje, ka je

»Cvejtmonedelska butarica« s krajine kauli Ljubljane - vkūip je sklajena s friškoga sptolejtmoga zelenjā in pofarbanoga hoblanja

nekdešnja Avstrija v 19. stoletji v dosta krajinaj gnešnje Slovenije vpelala včenjē pletarstva. Na takše tečajje se je zglasilo dosta lūdi, šteri so svoje produkte sledik bole leko odavali po varašaj in na tihinskem tō. Na konci 19. stoletja so slovenski pletarge na leto naredili skor 30 gezero produktov. Tistoga ipa so oprli državni pletarski šauli v gorenjskoj Radovljici in na štajerskom Ptuiju, vrnau te pa je erična gratala inštitucija pri Svetoj Barbari v Halozaj tō. Tam so na Štajerskom oprvim posadili žlahtne vrbe (nemesfūz), ka bi njine šibe pleli. Takši gračenkov je bilau furt več, vej so pa v delavnicaj vsikdar nūcali material. V najbaukši cajtaj je leko eden vert na leto audo do 15 ton odebrane vrbe, vozili so je na Španjolsko in Taljansko tō. Pavri so po staroj tradiciji pleli vzimi, gda so čas meli. Dosta več pa je leko nekaj zaslūžo, če se je dobro vōnavčo v meštriji, zatok so verti svoje sinē pošilali v šaule. Tisti so se tam navčili plesti z večfēle materialov: vrbe, slame, kukarčnoga

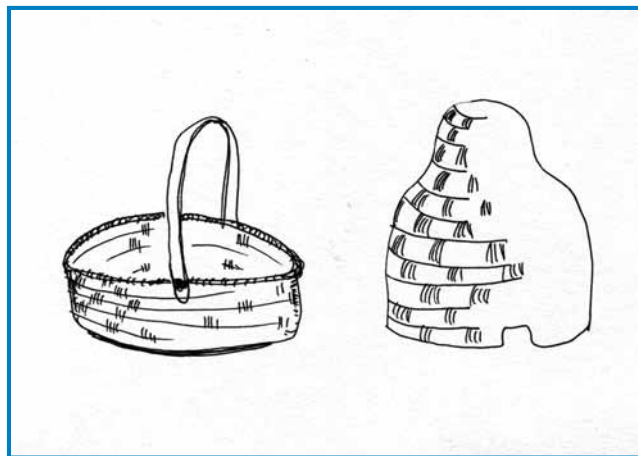
lopinja, leskovi viter ali baurovi šib, depa z gostanjovi ali gabrovi palic tō. Potom toga so leko dobili slūžbo v pletarski delavnicaj, štere so svoje produkte odavale na senjaj po varašaj. Žmetnejšo delo so mele po vesnicaj, vej so si pa pavri najraj sami pleli koše ali košare za krumple.

V krajini kauli dolensjkoga varaša Šentjerneja so skoro pri vsakšom rami pleli prausne in duplanske košare, drvenke, cejkre in koše - de so pa delo raztalali med izami. Edno košaro je eden vert narēdo v ednom dnevi, vkūper s pripravov materiala. Največkrat je nūco leskove ali gostanjove palce, štere je vōseko v lesej. Bote je osmaudo nad odnjom, te je je pa na kujšom konci vrezoz z naužcom. Na kolenu je je vogibo tačas, ka so se podukš razklali na dvaje. Potom toga je začno rēditi dva prejšloča pa dva obauda in jiva vkūpzevo, gde sta vkūpsegnila. V tau pletenje je z bejdvej strani nutpotisko vugnjene palce, štere so dale trbūjasto formo košare. Ostalo je eške samo pletenje z vitrami in delo je bilau skončano.

Takše košare so nūcali zvekšoga te, gda so z njive pavu domau nosili. Če si je nekaj nej znau sam splesti košaro, go je mogo kūpiti na letnom senji ali pa v bauti. Na Kranjskom so bile najbole tipični pletarski produkti tzv. »korbe« (drvenke), na primorskem Vipavskom pa košare za sad nositi. Ništerni majstri so najraj pleli kauli glažov, vej so pa tau delo brž leko zgotovili in ž njim dobro zaslūžili tō. V bole moderni cajtaj so začnili rēditi gausto pletene košare in cejkre, stole in garniture za gračenek, mlašeče kauce,

kufre ali lustre.

Nika posabnoga so produkti s slame, šteri se prej po najbole indašnji šegi pletējo. Med njimi je največ čebrov za sildje, krbūl za krū, korbeu za sejati in vsefelē košar. Do konca 19. stoletja so s slame pleli koše za fčele ali za na pleča tō. Edna specialna forma pletarske

Pleteni »korbeu« (na lejvoj) so inda svejta nūcali za sejanje - v »košji« (na pravvoj) so porabski pavri držali fčele

meštrije je slamnikarsko delo, tau je pletenje slamatni kit in klabūkov. (S tejm mo se spravali v ednom ejkstra tali naše serije.)

Pavri, šteri so sami pleli, so rēdili koše za na kaula ranč tak. Takše so na primorskem Krasu dugo nūcali za pelanje gnoja, na našom konci Slovenije pa so v nji vozili travo in sildje. V naši krajinaj so s šib pleli grajke tō, depa iže so ranč tak z ilojcov ali blatom tučene, pletene stenē mele. Prekmurske in porabske ženske so od Vogrinsk prejkvzele šego, ka so cejkre, paučline in stauce plele s kukarčnoga lopinja.

Na Dolenskom so meli podukš koše, v šteraj so pelali repo, bagundli, krumple in kapūsto. V tisti krajinaj so nūcali »šajtrge« tō: tau so bila raučna kauca na dva potača, štera so mela eden pleteni koš na sebi. V vzhodnoj Sloveniji so sad in gobe sišili na pleteni »lésaj«, kukarco pa so držali v »kukuričnjakaj«.

Okaulica Ljubljane je eške gnesneden edno veuko pletarsko središče, gde s pofarbanoga borovoga hoblanja tzv.

»cvejtmonedelske butarice« rēdijo (kak vidite na ilustraciji). Té nosijo posvečat na slejdnjo nedelo pred vūzdom, ka bi dom branile pred točov, strejlov, odnjom, betegom ali tauvanami. Za butarice pa žmetno povejmo, ka so pravi pletarski produkti, vej je pa ne rēdijo samo s pletenjom.

V našom Porabji so meli šegau plesti z žitne slame, vrbovi šib in kukarčnoga lopinja. Slammatne posaude so pleli v tzv. »spiralnoj tehniki«, štera spomina na indašnje lončarsko delo na šajbi. Najbole poznani produkti v našoj krajinaj so bile krbūle za genjenje krūja, drvenke za sildje in drva nositi, korbli za sejati, košūnte za sildje, koši za fčele in taclinge pod posaudami.

Z vrbovi šib so pri nas pleli košare za sad in nastalco, v veuki kiklati košaj pa so vozili travo in žakle na kaulaj. Z bejli, ogūleni vrbovi šib so rēdili krblačē za vūzemsko svečanje, z brejzovi šib pa so pleli meklē. K sreči mamu v Porabji eške takše majstre, šteri znajo šibe plesti, depa takše majstrice tō, štere se razmējo na pletenje s kukarčnoga lopinja. Mladi in mlajši se leko od nji dosta navčijo na delavnicaj, zatok leko mamu vūpanje, ka z naše krajine nede preminaula ta lejpa, indašnja meštrija.

-dm-
ilustracija:
Marija Kozar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Bobri v Železni županiji

Do devetdeseti lejt prejšnjoga stoletja sploj nej bilau bobrov (hód) v Železni županiji, zato ka so je prvin lovili pa sterjalali zavolo bunde (krzna). Te je še niške nej brano, tak so mislili, ka tak samo kvar delajo, baukše je, če nji ranč nega. Zato ka tam, gde se tri para skaže pa se začne ploditi, tak nagnauk kolonija nastane. Drejva kaulak zgarzejo, pa kak če bi je podirali, edno za drūgim se taobračajo, zvekšoga vsigdar na en kūp. Zato ka s tejm stavijo vodau, ranč tak kak če bi jez (gát) naredli. Gda je že zavole viska voda pa dosta gausti vej je edna na drūgoj, te si bobri v tau gnejzdo napravijo. Hasek s tejm delajo nam, ka tam, gde té živali živejo, tam je vsigdar voda, tisti potok nikdar ne posene vō, tam se drūge živali vsigdar leko napajajo, pa ribe tō preživejo, gda je sūča.

V šestdeseti lejtaj so po cejлом rosagi kak potoke tak vekše reke tak vōpoprajli, regulirali, aj se voda ne more staviti, pa vōvlejeti tō nej. Etak zdaj, gda dež dé, voda tak nagnauk vse tasteče, za par vōr sploj nika ne ostane. Tau je z ednoga tala dobro, z drūgoga tala nej, gnesden že vejmo, ka močvirje pa tiste vode, ka so ji bobri stavili, so tak bili kak akumulatorji. Gda je trbelo, gda je sfalila voda v krajinaj zavolo sūče, te se je s toga močvirja nazajcvrejala ta, gde je nej bilau. Zavolo toga je sūča nej mogla telko kvara narediti kak gnesden. Zdaj je že tak, ka da je sūča, nej samo na njivi je nevola, divjačina se tō mantra, zato ka v potokaj telko vode ne ostane, ka bi se srmacke leko napili. Gnesden že vsigdar več bobrov žive v Železni županiji pri potokaj pa pri mlakaj, depa lūstvo je tauma nej rado, samo tau vidijo, ka drejvge na nikoj dejejo pa s tejm kvar napravijo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Delova osebnost leta 2021

Delova osebnost leta 2021 je predsednik Uefe Aleksander Čeferin. Kot so izbor utemeljili v uredništvu Dela, je Čeferin »aprila 2021 z bliskovito akcijo zatrl načrt najbogatejših klubov, ki so želeli z ustanovitvijo superlige sesuti evropski model športa«. Priznanje sta Čeferinu podelila direktor medijske hiše Delo Stojan Petrič in odgovorni urednik Dela Bojan Budja. Ta je Delovo izbiro podkrepil še z besedami, da je Čeferin ves čas ostal aktiven državljani Slovenije: »Ni ji pomagal le športno, nogometno, z zaščitnimi maskami v času najhujše krize, kot ugleden odvetnik je jasno in glasno stopil v bran pravni državi in spoštljivi javni komunikaciji.«

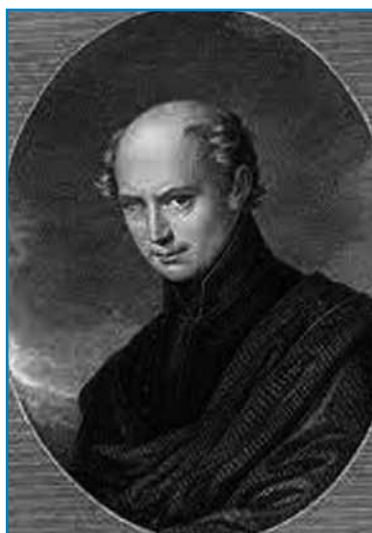
E-vinjete so zamenjale nalepke

Po 13. letih vinjetnega sistema so cestninske nalepke zamenjale e-vinjete. Zaenkrat so na voljo le letne e-vinjete in polletne za motorna kolesa, od februarja naprej pa bodo tudi ostale. E-vinjeto je moč kupiti na spletni strani DARS-a, ki je posebej narejena za nakup elektronske vinjete (evinjeta.dars.si) in tudi na fizičnih prodajnih mestih npr. AMZS in bencinski servisi, ob nakupu vinjete pa je nujno potrebno posredovati točno registrsko številko (treba jo je vnesti brez presledkov, pomišljajev ali kakršnihkoli drugih znakov, na primer: LJ03SAZ), ki se bo zapisala na potrdilu, ki bo nadomestilo klasično vinjeto. Poleg elektronske oblike je največja novost, da letna elektronska vinjeta ne bo več vezana na koledarsko leto, ampak bo veljala eno leto od datuma nakupa oz. izbranega datuma (maksimalno 30 dni od nakupa). Za vožnjo brez elektronske vinjete je predvidena kazen od 300 do 800 evrov. Cene elektronskih vinjet so ostale enake, kot so bile doslej.

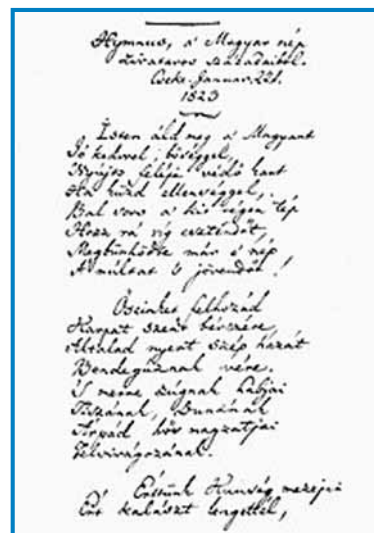
NA DEN VOGRSKE KULTURE

22. januar je den vogrské kulture. Na té den 1823. leta je vogrski pesnik Ferenc Kólcsey dokončo pesem z naslovom Himna (Hymnus), stera je kasneje gratala nacionalna himna rosaga. Melodijo za njau je napiso Ferenc Erkel leta 1844. Den vogrské kulture je nej delaprost den.

Ob tej priliki objavlamó vogrsko himno v prevodi – na slovensko knjižno rejč pa na našo domanjo rejč. Prevode je napravila naša bralka *Suzana Guoth*, nekdešnja profesorica iz Sombotela.

Ferenc Kólcsey

Rokopis

HIMNA

Iz burnih stoletij madžarskega naroda

Bodi blagoslovljen,
narod naš madžarski,
Bog te naj obdari,
od hudega obrani,
ko biješ se s sovragom,
ta narod, stokrat poteptan,
ki za grehe sleherne,
že zdavnaj se spokoril je.

Pripeljal naše si očake
čez vrhove svetega Karpata,
kjer so Bendeguzovi rodovi
zemljo rodovitno zasadili.
Kjer šumijo bistre vode
reke Donave in Tise,
so Arpadovi potomci
ustvarili si domovino.

Na Kunovski je zemlji
klasje zlato valovalo,
Tokajsko trsje nam bogato
vince sladko darovalo.
Vihrala večkrat naša je zastava
na trdnjavah turškega divjaka.
Stradal pa nešteto krat
Matjaža vojske dunajski je grad.

Ah, zaradi grehov naših
jeza ti vzkipeja je v prsih,
blisk je švigal naokrog,
nad nami val grozeč oblakov.
Poslal na nas si puščice
mongolske roparske armade,
potem osmanski jarem groznil
je nam ramena bremenil.

Kolikokrat je pesem zmagoslavna
iz ust Osmanov divjih zadonela,
nad kostmi vojakov mladih
od armade turške poteptanih.
Celo sinovi lastni so napadli,
lepo našo domovino,
zato je zemlja njena revna
z grobovi sinov svojih posejana.

Skrival se begunec je v brlogu,
sablja je štrlela proti njemu,
ozrl se plašno je okoli,
a doma našel ni v domovini.
Vzpenja se v višine, spušča v nižine,
obup in žalost ga hromi,
krvi potok pod nogami,
oblak plamenov mu grozi.

Stal je tukaj grad nekoč,
sedaj je ruševina,
veselja, radosti, sledu ni več,
le jok in stok in dih hropeč.
Zakaj s krvi junakov padlih
svoboda ni vzkalila,
le bolečin solze
tečejo v potokih.

Pomiluj Madžare Bog nebeški,
ki bili viharjev groznil so deležni
nudi jim obrambno sabljo
proti morju žalosti v tolažbo.
Ko bije se s sovražnikom,
ta narod, stokrat poteptan,
ki za grehe sleherne,
že zdavnaj se spokoril je.

HIMNA

/prekmurski prevod/

Blagoslovi Bog naš narod
Z dobro volou ino blagom.
Obvarva naj ga rouka tvoja
V boji z neprijatelom.
Hüdi šorš ga zdavnaj mantra,
Oblouni ga z bogatim letom,
Pretrpo narod je kaštige
Že tü za greje prišesnje.

Očake naše si pripelo
Prejk planine svetoga Karpata,
Nastavo tam si domovino
Krvnoma plemeni Bendeguz.
Starinsko zemlo, gde napaja
Derouča voda Tise i Dunaja,
Gde Arpadovi sinouvje
Najšli srečno so živlejnje.

Na Kunovoj zemlej si rodovitoj
Klasje dal za nas zoriti,
Na roždaj gorik Tokajskoj
Sladko vince dal za piti.
Bodno često si bandejro
Ta na divji šanec törski,
Matjaža tužnih šeregov
Trpejla je močina v Beči.

Ah, za volo grejov naših
Srd se zbüdo ti je v srci,
Nas z grmečih tvojih si oblakov
Z bliskanjem pogüblenim kaštigo.
V formi strejlov rouparov mongolskih
Smrt si poslo ti na nas,
Potom robstva törski jarem
Zatiral je sloboude glas.

Donejla vnouogokrat je pesem njuva,
Gizdava pesem, pesem zmagovita,
Tam na vüstav divjih je Osmanov
Obri grobov naših je rojakov.
Kelkokrat sinouvje rodni
Napadnoli zemlou so domovine,
Je v škrinje tužne položili,
V sveto zemlo pokopali.

Skrival se begunec je v grabi,
Sablja se vteguvala je prouti njemi,
Bojazlivo se ogledno je okouli,
Nej je najšo douma v domovini.
Povzdigno se na brejg je strmi,
Spüsto se je v globoko dolino,
Po potaj dreselnosti je hodo,
Zemlo svojo skuzami polejvo.

Močina zdaj je ruševina,
Vola dobra zdavnaj je minila,
Smrt, dreselnost ino joč
So mesto radosti zasedla.
Ne bode več sloboščine
Obri grobov düš pokojnih,
Tečejo mantrajouče skuze
Na licih vernih sirotic.

Odrejši Oča naš Vogrina
Od morja nečloveškoga trplejnja,
Obvarva naj ga rouka tvoja,
Verostüje skrbnost obri njega.
Hüdi šorš ga zdavnaj mantra,
Oblouni ga z bogatim letom,
Pretrpo narod je kaštige
Že tü za greje prišesnje.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

POZIMI SO LONČNICE V NOTRANJH PROSTORIH NAŠA NARAVA

Pozimi živimo med štirimi stenami, in prav v tem korona času, veliko časa. Res je, da nimamo vedno možnosti, da bi

ločimo za izbor rastlinja. Seveda si v bivalnih prostorih želimo pravo mero miru in živahnosti rastlin. Zlasti pozimi

rastlino od prej naštetih - plezavo ali neobčutljivo cvetočo kalanhojo. V svetel, hladen hodnik damo pasijonko,

Dracena ustvarja v notranjih prostorih prijeten domač prostor

vsakomur dobro dene, če si oči lahko spočije na zelenju, to velja tudi v pisarnah, bankah, ustanovah, kjer si po napornem računalniškem delu za nekaj trenutkov oči preusmerimo v zelenje. Če želimo ambient polepšati s solitarno rastlino, ki bo postavljena kot žariščna točka v prostoru, da bi tako pritegnila našo pozornost in zanimanje obiskovalcev, bo za tovrstno popestritev primerna pokončna rastlina s privlačnimi listi in stabilno rastjo; visokorastoči fikusi - sorte benjamin, dracene, juke, šeflere, asplenium. Tudi vzpenjalke so primerne, kot so neuničljivi scindapsus, plezavi filodendron, bršljanastolistna aralija, ma-

Palma kencija

se odpravili v zeleno okolje, zato je koristno, če za boljše vzdušje v notranjem prostoru poskrbimo z lončnicami oziroma z zelenjem. Rastline so veliki čistilci zraka. Med najučinkovitejše čistilce so strokovnjaki uvrstili: kencijo, gorsko palmo, kosmuljko, scindapsus, fikus, bršljan, filodendron, spatifil, taščin jezik, gnezdasti vrščaj, alojo vero. Danes imamo v ponudbi na trgu veliko število rastlin, ki krasijo naše domove, pisarne in druge prostore, kjer se gibajo ljudje. Že nekaj rastlinja na okenskih policah nam olepša dom. Za prefinjen slog pa so bolj kot združbe številne raznolike rastline takoimeno solitarne, nekateri ji pravijo soliterne rastline. Te lahko bodisi dopolnjujejo slog opremljanja ali pa zagotavljajo poživljajoč kontrast v prostoru, zagotovo pa so bistvena prvina doma. Z lepo obliko, privlačno barvo in teksturo pa vse leto poskrbimo za poudarke in popestritev v ambientu. Solitarne rastline so večje lončnice, ki s svojo obliko in sijočimi listi ustvarjajo posebno vzdušje v domu ali poslovnem prostoru.

KAKŠNE rastline izbrati?

V vsakem domu se na osnovi sten, tal, barv, opreme in naših želja sami od-

ranta, povešava poprovka, tradescancija.

Dnevna soba je prostor, kjer se čez dan največ zadržujemo. Običajno damo naj-

Fikus lirata

lepše primerke rastlin, kot so palme, dracene, fikuse, kalateje, kjer jim je zagotovljena zadostna svetloba, vendar ne direktno sonce.

Za kuhinjo vzamemo kakšno majhno

ali navadno ščitovko z bleščečimi podolgovatimi listi. V jedilnici pozornost dosežemo z elegantno visoko rastlino in vanjo postavimo cvetočo lončnico ali pisanolistni croton. Različne praproti v kopalnici odlično uspevajo, ker je dovolj zračne vlage.

Rastline dihajo skozi vse površinske dele (lubje, korenine, steblo). V spalnici je temperatura ponavadi nižja, zato so primerne ciklama, praproti, bršljan. Koliko vode porabimo za posamezno rastlino, je odvisno od svetlobe, temperature, velikosti rastline, substrata. Vodo, ki ostane v podstavku, obvezno odlijemo. Zelene rastline z gladkimi listi je priporočljivo rositi z mlačno vodo. Rastline v velikih loncih zalivamo manj, vendar izdatneje. Za brisanje prahu z listov v kurilni sezoni je najboljšo uporabiti krpico iz mikrovlakn, ki jo namočimo v mlačno vodo, lahko dodamo nekaj blagega čistila za pomivanje posode.

MORDA NISTE VEDELI ...

Da zelena barva osvežuje, je barva upanja in deluje spokojno na človeka, da se ob njej človek odpočije in sprosti?

*Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet*

... DO MADŽARSKE

Če bi bile volitve zdaj v nedeljo ...

Če bi bile državnozbornske volitve zdaj v nedeljo, bi na njih gotovo zmagal FIDESZ, je ugotovil inštitut Nézőpont na podlagi javnomnenjskih raziskav, saj bi dal vsak drugi volivec svoj glas strankam vladne koalicije. FIDESZ skupaj s krščanskimi demokrati bi dosegel 50 odstotkov, medtem ko bi združena opozicija dobila le 43 odstotkov. Ostale opozicijske stranke ne bi dosegle niti parlamentarnega praga, saj bi dobili stranki (stranka Pes z dvema repoma in gibanje Naša domovina) le po 3 odstotke. Fidesz ima večino na podeželju, najbolj priljubljen je po vaseh med starejšo generacijo, opozicija pa v Budimpešti. V glavnem mestu bi opozicija dobila 59 odstotkov, FIDESZ pa le 39 odstotkov.

Predsednik države János Áder je državnozbornske volitve razpisal za možni najbolj zgodnji termin, in sicer za 3. april. Uradna kampanja se bo začela 12. februarja, torej bo na devetih svobodnih volitvah precej kratka. Volivci bodo 3. aprila izvolili 199-članski parlament, 93 poslancev pride v parlament po strankarskih listah, 106 pa iz volilnih okrožij.

Vlada omejuje rast cen

Na prvi letošnji seji se je vlada odločila, da bo omejila rast cen določenih prehrabnih artiklov. Gre za šest osnovnih živil: to so sladkor, pšenična moka, sončnično olje, svinjsko meso (svinjsko stegno) in piščančje prsi ter kravje mleko. Na tiskovni konferenci po vladni seji je predsednik vlade Viktor Orbán poudaril, da se morajo cene teh artiklov znižati na cene, ki so jih imeli lani 15. oktobra. Cene morajo znižati vse trgovine, in sicer do 1. februarja.

66-letno padaštvo

Po izi se Totustji Mariš zovejo, po možej Kosar, depa tak je bila samo domanji Števanovčarge poznajo, tak je

»Szöszi« (Marija Kosar) kak jo daleč v krajini vsi poznajo

nikdar niške ne zové, vsikši samo tau pravi, ka Szöszi. Odkec so dobili, kak so dobili tau ime? Zdaj, kak sem pripovejdo z njimi, sem tau tó zvedo, ranč tak tau tó, sto je njina najbavka padaškinja že 66 lejt. S Szöszinom se je

kak so je zvali v Sloveniji pa pri nas doma. Ozark za njimi pa paulak na okrajma pa dve sestri. Gda so ladjeni

regruti bilej, te so je sestri, dek-le sprvajale pa tašoga reda so je vsigdar dolavzeli, tau je prvin velka šega bila.«

- Na ednom kejp ste pri lejpom avtoni dolavzeli, čidan je bejo?

»Tistoga reda je še sploj malo avtonov bilau, te avto je niže tabora stau. Ne vej, čidan je bejo, dja sem samo vcujstani-la pa so me

dolavzeli.«

- Je eden mali tjejp, gde je vaš stari ram dolavzeli, tau je vaš rojstni ram?

»Popravici, tau je nejmojrojni ram, zato ka dja sem se pri Totustji naraudila. Moja mati je od tistac valaun bejla, od ti-

nji je dosta bilau.«

- Pa vas je kelko bilau?

»Vidiš, nji je dosta bilau, kak pri oči tak pri materi, dja sem pa sama bejla. Nika se ne morem žaugati, dobro je bilau, mali ram je bejo, mala družina, depa veselo smo žejvali. Oča je dosta popravlo ram te, gda je že delo na marofa, zato ka je že sploj stari bejo, s slamov pokrit pa dimnatno tjojnjo emo. Sledkar, gda sem dja že tri mlajše mejla, Estina, Matjina pa Hajnina, te smo pogoreli. Dja sem ranč najmenšo čer krmila, gda je poštaš Jenó nutrapileto pa pravo, ka ram gurej. Dja sem zato nej vzela vpamet, ka je velki snej bejo pa sem mislila, ka je megla, zato je vse tak bejlo. Tau je strašno bilau, nika smo nej mogli obraniti, potejm smo se te nazaj k Totustji spatjivali pa tam smo bilej do majuša. Potejm smo v eden nauvi ram šli, steroga so Mijalini zidali, 7. novembra smo se pa že, Baudji hvala, v te naš nauvi ram spatjivali. Istina, te je še samo edna iža pa edna tjojnja bejla gotova, drugo pa te potejm, kak smo ladali, smo vönaredli. Mogli smo zidati, če smo steli ali nej, zato ka smo nej meli kama titi. Cejli ram sva z možaun pa s tistimi, ka so prišli nam pomagat, z rokav zozidali. Lejs, ka je nam na ram trbelo, vse sva ga z rokav podrla, sledkar pa doma so ga z rokav vöstesali.«

- Te je še lüstvo bola pomagalo kak zdaj, nej?

»Še kak so pomagali, sploj pa če so vidli, ka si v neavla, tau tü istina, ka mi smo tau vse nazajpomogli. Te je še lüstvo sploj pošteno bilau, prvin je tau tak bilau, ne boj se, vej gnesden že za pejneze ne najdeš človeka.«

- Mate lejpe portrete od sebe, sto je te kejpe redo?

»Te kejpe je fotograf Tanay redo, vidiš, kak lejpe vlase sem mejla. Med tejm je še

eden taši tjejp, gde sem z mojav dragov padaškinjav dolavzeta.«

Njeni portreti iz mladi lejt

- Sto je ta draga padaškinja?

»Tau je Berta, s sterov sve že 66 lejt padaškinje, že od mladi šolski lejt. Müve sve v eden razred odla pa v edno stolici sve sejdle.«

- Kak ste leko tak dolgo pa-

la. Dočas je gučala ka Szöszi etak pa Szöszi tak, ka je tau menje namana ostalo.«

- Tau je rejdko, ka tašo dugo padaštvo bi bilau. Pa nej samo ka ste padaškinje, vküper ste špilale v gledališki skupini Veseli pajdaši tó.

»Ranč nika ne guči, sploj dobro je bilau, sploj rada sve igrate kak Berta tak dja. Depa zdaj je vse fertik, zato ka smo stari gratali pa pozableni, zato smo taknjali.«

- Zato fali, nej?

»Še kak, ranč ne gonči, sploj fali. Mi smo tak bili kak edna družina, mi smo se vsigdar vse zgončali, ka se je kaj godelo pa kak smo kaj. Vejš, kak fajn je bilau malo vküppriditi. Etak je zdaj sploj lagvo, samo tau je baja, ka lejta so odišla.

Regruti v Števanovcaj, v prvi vrsti stric Totustji Djaužak ali Kalaut

dobro pogučavati, zato ka vsigdar so dobre vole, nikdar ne povejo, ka nejmajo časa, še te nej, če je rejsan tak.

- Med dosta starimi kejpji, stere ste vö s kaštüle pobrali, je vejn tisti najstarejši, gde so regruti dolavzeli. Sto so tej?

»V prvom redej sedi moj stric, Totustji Djaužak ali Kalaut,

stoga rama, oča pa od Kome-trstji. Gda sta se mati pa oča oženila, te sta najprvin pri Totustji laknivala, dja sem se še tam naraudila, pa te sledkar smo šli prej v te ram, gde je moja prababa žejvala.«

- Kelko bratov pa sester so meli oča pa kelko mati?

»Oča devet pa ranč tak mati tó, tak ka na obadvej strani

Z Berto Dončec sta padaškinji že več kak 60 lejt

daškinje, nikdar ste se nej svadile?

»Kaj bi pa nej, gda sve v šaulo odle, tak sve se svadile, ka sve ranč nej gučale ena z drugov, tašoga reda na mali papir sve napisale, če sve kaj stele povedati ena drugoj. Tau ime, ka Szöszi, tau ime je tó ona dala meni še v šauli, zato ka sem taša sejra (blonda) bej-

Tej edendvajsti lejt, ka smo špilali, je tak brž odišlo, ka človek je ranč v pamet nej vzejo. Dja sem sploj rada špilala pa rada sem na odri bila, lažala bi, če bi tau prajla, ka mi ne fali.«

(Kejp na 1. strani: Zdavanski kejp Marije pa Matjina.)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas - 14.

PRIPOVEJSTI OD STARI SLAVOV

Naši stari Slovani, stari Slavi so vcejlak svoja imena meli. Vsikšo menje neka pripovejda, tak je nej samo pri slavski pogonaj bilau. Depa Vatikan je tau dojpovedo. Po tridentinskom koncili (1545-63) je več nej bilau sloboudno domanje ménje nositi, samo katoliška so lidgé eške leko meli. Tak se je zavolé stari rejči tapozabilo. V tisti časaj so že na velki pisali, knjige so se že tiskale, tak gnes za stara imena dun vejmo.

Stari Slavi so svoje kneze na knežjom kamni gorpostavili pa vözglasili. Tau je stara šega bijla, v steroj so obečali, ka do tak delali, kak za lidi najboukše vöspadne. Tau obečanje se je kak svetinja poštvivalo

Tvoje ime, moje ménje, naše ime ...

Prvo poznano pa napisano slovensko ménje je Valuk. Tau je zdaj nej pripovejst, o zgodovini gučimo. Njegvo menje se v dokumenti oprvin 631. leta leko najde. Valuk je biu knez, leko vojvoda tö, steri je pri Slavaj pod Alpami prejgen biu, država se je Karantanija zvala. Že njegvo menje nam od toga pripovejda, ka je njegva funkcija bila. Iz rejči vladika ali tö vladun vöpride. Tau človeka znamenüje, steri vlada (uralkodik), je vladar, kak so po tejm krali pa časar-ge bili. Drugi takši poznani knez Karantanije je Borut biu. Znauva od staroga imena gučimo. Kak že povejdano, vsikšo nam neka pripovejda. Za ménje Borut tau vala, ka je tau človek, steri na borbo, na bitje se napalava. Kak pa vsevküper vögleda, Borut je nej sreče z bitjom pa bojnami emo. Karantanija je že vekša bila kak za časa Valuka. Iz Pannonije so njene granice Avari napadali. Karantanci so se nej mogli sami obraniti. Tak je Borut kauli 740. leta bavarskoga vojvodo Odila proso, če njemi leko pomaga. Pravo je,

ka de njemi pomago, če Karantanija pogansko vörvanje tanja pa lidgé kristjani gratajo. S tejm se je nauvo vörvanje začnilo pa Bavarci (bajorok) so njivi prejnji gratali. Kak bi se tau bole po politično prajlo, Karantanija je svojo samostojnost zgibila. Mogli so se po zapovedavanji frankovskoga

Na tom mesti više reke Mure je inda Ratigojov grad stau. Té, steri gnes stodji, je bole nauvoga datuma

krala ravnati. Po pogodbi z Bavarci je Borut mogo k njim svoja sina Gorazda poslati. Tam je krščanstvo sprejel. Po Borutovoj smrti je un krantanski knez grato. Mé-

nje Gorazd je trno zanimivo tumačiti. Če ga malo na pau vtrgnemo, rejč gor dobimo. Tagor pogledni, tagor poj pa eške bi najšli kakšo rejč, ka gor dé. Na, Gorazd aj bi biu človek, steri nin gori visko živé. Leko pa je tau človek, steri de tam gori, više vsej lidi sejdo, de njigvi prejgen, njigvi knez. Pa leko tadale brodimo od toga, ka je Borut svojmi sinej tau ménje dau, ka je vedo, sto za njim na traun si sede. Zdaj si pa eške enoga drugoga Gorazda poglednimo. Un je na Moravskom živo. Gvüšno, ka je Slav biu, njegvo ménje nam od toga pripovejda. Včiu se je pri svetom Metodi (s Cirilom svetim je kaulak ojdo), ranč un ga je za velkoga püšpeka Moravske dau vözglasiti. Depa nej mira emo, papa iz Vatikan ga je zapovedo odgnati, tak je doj na djug odišo. Tam ga eške gnes na velki svetijo.

Demo nazaj v Karantanijo pa eno stau lejt nazaj do svetoga Gorazda staujimo. Smo nin kaulak 752. leta. Karantanski Gorazd je premino, za njim njegvi bratranec Hotimir knez

dela, mer med lidi nosi. Depa mira nej bilau, če je eške tak škeu. Leko povejmo, ka njegvo vladanje nika z njegovim

Svetji Gorazd se zmes med sedem maudri šté. Njegvi vitraž je iz klaüstra pri Ohridi v Makedoniji

imenom vküper ne ide. Un je eške bole od Gorazda krščanstvo škeu za krepšo napraviti. Kaulak je misijonare pošjilo. Ranč tau je lidi gorzvüžgalo. Škeli so svoje staro slavsko vörvanje, do nej maloga bitja

Moško ménje pa eden varaš, dva varaša

Njajmo zdaj malo Karantanijo z njenimi problemi na mejri. Že smo pripovejdali, kak je leko po baugi Volosi ali Velesi - nej samo eden varaš, vesnica ranč tak - svoje ime daubo. Bole na rejci pa se najde kaj takšnega, če od kakši slavski glavarov gučimo. Depa dun se neka maloga leko najde. Od varaša Radgona gučimo. Inda je tau eden varaš biu, iz njega sta dva gratala. Eden je v Sloveniji, drugi na levjom kraji

Müre pa v gnešnji Avstriji. Slovenski se Gornja Radgona zové, avstrijski pa Bad Radkersburg. Pri tom nenškom imeni se moramo staviti. Vej se, ka je inda v toj krajini glavvar Ratigoj živo. Na brejgi je njegvi stari grad biu. Pa ranč tau menje Radkersburg nam o njem pripovejda. Leko ga kak Ratigojov grad (burg) tumačimo. Istina, ka tau njegvo ménje v slovenskoj Radgoni se že precí zgibi, depa Ratigoj je oča obej varašov.

Za konec poglednimo eške eno zanimivo ménje, stero nam neka vcejlak drugoga kak Hotimir pripovejda. Tau je ménje Kazimir. Ja, v drugom tali je mir-mer. Depa kazi, tau pa nika dobroga ne znamenüje. Neka kaziti, je nika drugo nej, kak neka rüšiti, podejtrati, na nikoj dejvati. Kazimir je tisti, steri mer vničava, ka ga neške pa neške meti.

Drgauč druga imena poglednemo, stera so prausni lidge nosili, leko pa ka se kakši glavvaš eške tö najde.

Miki Roš

»TJELKOKRAT MI JE NA MISLI BILAU, KAK BI MI LEKO BAUGŠE ŠLAU«

Marika Kulcsár, po dekliskom Melczer, po domanjom pa Miklina iz Slovenske vesi, je doma s svojim možaum z Ernónöm v centri Órséga, v varaši Óriszentpéter. Njena življenska paut buma tü nej bila leka. Vsevtjüp štiri mlajše pa štiri vnuke má. Mariko sam leko spoznala s pomočtjauv njene ene dobre padaškinje Marije (Makoš) Dániel, zakoj se ji zdaj tü lepau zahvalim.

- Marika, kak Porabska Slovenka, kak si spoznala moža pa prišla v Órség?

»Gnauk sam bila v Kermedini pri enom fi škališi, gda je en človek trno dugo nota bijo pri njem. Müva pa, kak so mlade dekle pa podje, sva se začnila pogučavati v tau dougom časi,

nodjé bolijo pa se težko leko dola potülím, pridjibam.«

- S tjim se spravlata, ka za dela mata z možaum?

»Mi boriče pauvamo za krispane na božič. Ka gora ostanejo, ka so višesnji ali so nej lejpi za krispan, s tisti pa sprautoma brojco rejžemo za vejnce.

Padaškinje na letošnjom prvom srečanji (s pravi kraj) Mari Kulcsár, Mari Gallai, Mari Kranjec, Mari Dániel pa Eržika Nikitscher

pa sva té tak vtjüpprišla pa začnila vtjüper odti. Tresti lejt stara sam bila, gda sam sé prišla, včasik sva posaba začnila, ka je on emo svoj raum. Tau je fejs dobro bilau, ka ništje nej vcuj gunčo.«

- Kak se čütiš tü v tom malom varaši, steri je center nacionalnoga parka?

»Dja rada živem tü, sam sploj zadovolna z „zelenimi“ tö, če prosimo kakšno pomauč, vse naredijo. Če bi lüstvo tak delalo kak prvin, té bi nej bila nevo-la, ka té vsakši vse v reda emo, tak grünt kak funtoš kaulak rama. Tü je zemla nej dobra za gazdüvanje, ka je ridjajca. Zatok so go vsikdar bola za lejs nücali. Leko dela človek grünt, samo tak ne rodi kak druga dobra zemla. Malo grünta mi tö delamo, malo krumpline, tikvi, gra, lük, ka tak za tjüjanje nücam, depa drugo nej. Rada sam delala z zemlauv, depa zdaj že trno težko, ka me sploj

Mauž zdaj tö ranč vözaga bore za brojco, ka de zran pelo na odajo. Daleč tö vozi, dé do Székesfehérvára, Kápolnásnyéka, Pázmánda ... Tau nej dobro, ka furt samo telko borauv leko vöpoderé, tjelko brojce nagnauk leko oda. Na vsi svecovo, té dosta borauv vö dé, ka dosta vejk trbej. Moj mauž se je že té s tjem spravlo, gda sam sé prišla. Zdj mam tak 2-3 hektara posajeno, depa divdjačina nam dosta kvara dela, kakoli je notazagrajeno, nin furt nota ftrnejo.«

- Ka leko pomagaš možej?

»Zdj, gda baur vözožaga, dola potüldjeno trbej rezati vej-tje. Če mo dja pri tjem pomagala, mo potistim tri dni v posteli. Gda z boričov rejžemo vejte, té dja tö leko delam, ka stodjim leko. Pa prvin sam furt ojdla dja tö krispane odavat v Pešt, zdaj že samo té, če kaj vekšo štjeva tjüpti. Kak je tisto veselo bilau.«

- Flanco sami pauvate ali tjpüvate?

»Tak je djé, ka tjpüvamo tö pa sami tö sejamo pa pauvamo. Gda semen že vöpride, tisto dja tö leko delam, tisto nej tašo delo, kak gda stodjim pa dola potüldjeno trbej delati. Pri tjem klečemo, kašo staro ronjo ali nika si pod kolena dejemo pa te vöberemo travo. Težko je pa müdno, dostakrat flanca s travo vred tö vö dé. No pa té, gda tista mala flanca tak zrasté, go vö trbej posaditi, tak pravimo, go damo v šaulo. Vidiš, tisto že tö ne morem delati, ka tisto malo flanco nota v brazdo trbej saditi po pet-deset centinov daleč ene od druge.«

- Marika, ka si pa delala v svoji mladi lejtaj?

»Dja sam šestnajset lejt stara bila, gda sam v Varaši v Židanoj fabritji začnila že redno delati. Dvej leti sam v šaulo ojdla tü v Varaši, v fabritji so nas pa med tjem ženstje včile delati na mašinaj. Depa tau je tak, dočas, ka ti sama ne delaš, dočas ne vejš redno tisto delo. Kakoli se mi nej vidlo, če drugo nej bilau, mujs bilau se mi vcuj vzeti. Ne pravim, ka je lagvo bilau delati taum. Dočas, ka smo odli delat, smo vsikdar prajli, aj, že pa trbej delat titi, depa gda je konec bilau fabritji, te so nam skonzé tekle. Ka je istino, dja sam nikdar nej stejla titi tá delat, ka sam se dobro včila v osnauvni šauli. Na, nej sam se včila, vejdl sam s tistoga, ka sam v šauli čüla. Doma samo telko, ka napisati trbelo, tisto sam naredla pa če kašno pesem se trbelo navčiti. Dobre cejne sam mejla furt. Labritz školnik je fejs sto, aj dem v gimnazijo, depa doma so me nej pistili. Tjelkokrat mi na misli bilau, kak bi mi baugše leko šlau. Tau me tö bantivalo, ka taši mlajši, steri so se nej tak dobro včili, so leko tadale se včili, dja pa nej. Tau sam tö vejdl, če mo drugoma djaukala pa se taužila, nika nede mi pomagalo. Dostakrat je tak bilau, ka bi najraj djaukala. Eštja

gnesden mi trno težko spadne.« - Tau je vejn boža vola, ka se je tvojoj najmenšoj (h)čeri Hajnal-ki posrečilo tisto, ka tebi nej.

»Dja, una je tö tak bila, dočas nej prišla na univerzo, se tö nikdar nej včila doma. Trno dobro pamet má. Depa na univerzi ji je pa prvi semester dun trno težtji bijo, ka se ji je včiti trbelo pa ona tau nej vejdl, kak se trbej včiti. Potistim ji je fejs dobro šlau, sploj dobre diplome je naredla, najprvim je zgotovila prvo stopnjo bolonjskoga sitema,

Mari Melczer (s prave) s svojimi sausadnimi padaši v Slovenskoj vesi

potem pa drugo stopnjo, masters tö. Diplomirala je iz geoinformatike pa kartografije. V Pešta ma svojo stanovanje pa v tašoj mesti dela, gde GPS navigacije delajo za avtone, najbolje pa za kamijone.«

- Kak leko goradrži pet padaškinj tau lejpo padaštvo od mladi lejt?

»V Slovenskoj vesi smo vtjüper ojdle v šaulo. Gda smo v Varaš priše v višje razrede, te smo raznok priše v dva klasa, pa gda smo se včile za tkalko, smo pa vtjüper odle. Fejs dobre padaštjine smo bile, dosta smo bile vtjüper, plesat smo odle, na kakšne programe, izlete. Sledkar pa, gda že vsakša mejla svojo držino, té smo se bole na rejdko srečale. Pa té po dugom časi, gda je šestdeseti rojstni den sve-tila Mari (Makoš) Dániel, té znauva smo se dobile pa od tis-

togamau tadale drži tau veliko padaštvo. Pauleg pandemije, gda pa kak leko, tak svetimo vtjüper.«

- Ka delaš najraj v svojom slobaudnom časi?

»Na kompjuteri sa rada špilam, dosta vse poglednem na interneti, ka me briga, če nam kaj trbej, té naraučim, ka domau pripelejo pa mi nej trbej nikam nej titi. Rada štem knidje, dosta vse sam se navčila iz knjig pa s televizije tö. Rada pomagam doma pri Drüštvi za Óriszentpéter. Ka se mi naj-

bola vidi, gda mlajši majo svoj den, njim tjüjamo, se grajamo z njimi ali gda starci majo svoj den. Pa smetke vtjüppobere-mo vsakšo sprtolejt po cejlom varaši. Če je kakšen festival ali drugi program, té dosta vse pomagamo. Dja sploj rada tjüjam pa pečem tö. Trinajset lejt sam stara bila, gda sam paprikaškrumpline stjüjala, tisto je prvo bilau. Pa té, gda je mati nej doma bila, na, zdaj mo nika tjüjala. Do-

sta tak tjüjam kak doma pa zdaj že dosta nauwofele tö. Dosta nücam dinjsko melo pa trube tö. Rada odim na prauške tö, depa nej pejštji. Bila sam že s padaštjinjami ali ovak v Máriabildi, Máriacelli, Vasvári ali v Esztergomi, Tihanyi, Panonhalmi ... Prvim smo dosta odli po Sloveniji z drüštvom pa držinov tö, bila sam na Goričk-om, v Bledi, Postonjski jami, na maurdji. Ka sam najbola daleč bila, je Maroko pa Anglija, po Evropi sam zvekušoma bila, žal, v Transilvaniji pa nej. Pa kama bi najbola rada prišla, tau sta Italija, ka me tisti rimski zidauvi, hištorija, vulkani fejs brigajo. Pa v Ljubljano, ka se mi fejs vidi.«

(Kejp na 1. strani: Padaškinje na Vzorčni kmetiji na Gorenjom Seniki.)

Klara Fodor

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 21. JANUARJA
DO 27. JANUARJA**
PETEK, 21.01.2022. I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugri-znimo znanost, izobraževalni program, 10.30 TV-izložba, propagandni program, 10.45 Kuharija na kubik: Cezarjeva solata, izobraževalni program, 11.15 TV-izložba, 11.30 Družbeni fenomeni, informativni program, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Želite, milord? nanizanka, 14.30 TV-izložba, 14.45 Prislunimo tišini, izobraževalni program, 15.00 TV-izložba, 15.15 Mostovi - Hidak, informativni program, 15.55 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, informativni program, Šport, Vreme, 17.30 Alpe-Donava-Jadran, informativni program, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.20 Vem! 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Zimski pozdrav, zabavna oddaja, 21.25 OdBita pot: Severna Amerika, potopis, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Zadnji kitajski cesar, 1.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.15 Napovedujemo

PETEK, 21.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 8.50 Videotrak, 10.00 Dobro jutro, 11.20 Alpsko smučanje (M): Smuk, svetovni pokal, 13.15 Na vrtu, izobraževalni program, 14.05 Biatlon (Ž): Posamična tekma, svetovni pokal, 17.20 O živalih in ljudeh, izobraževalni program, 17.55 Alpsko smučanje (M): Smuk, svetovni pokal, 19.05 Kraljice Oranga, dokumentarni program, 20.05 Samo za pogumne, 22.20 Marceline, ženska 20. stoletja, dokumentarni program, 23.45 Zadnja beseda! 0.35 Videonoč

SOBOTA, 22.01.2022. I. spored TVS

6.05 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program, 9.35 Male sive celice, 10.15 Infodrom, 10.35 Skoraj nikoli, nanizanka, 11.00 Kapucar, nanizanka, 11.35 Tarča, informativni program, 12.40 NaGlas! informativni program, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalni program, 13.50 TV-izložba, 14.05 Podjetno naprej: Civis, usposabljanje za varnost pri delu, izobraževalni program, 14.40 Prislunimo tišini, izobraževalni program, 15.00 Čarobna števila - skrivnostni svet matematike s Hannah Fry: Razširjena obzorja, nanizanka, 16.00 Rojaki, dokumentarni program, 16.30 Na vrtu, izobraževalni program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ambienti, nanizanka, 17.50 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.45 Kuhar Štef, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.05 Na begu, film, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.25 Sedmi pečat: Sledi v snegu, film, 0.45 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1:40 Napovedujemo

SOBOTA, 22.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 7.00 Najboljše jutro, razvedrilni program, 7.30 Pričevalci: Antonija Marija Kofol, informativni program, 9.50 Alpsko smučanje (Ž): Smuk, svetovni pokal, 11.20 Alpsko smučanje (M): Smuk, svetovni pokal, 13.00 Nordijsko smučanje: Smučarski tek, sprint, svetovni pokal, 15.15 Nordijsko smučanje (M): Nordijska kombinacija, skoki, svetovni pokal, 16.00 Nordijsko smučanje (M): Nordijska kombinacija, smučarski tek, svetovni pokal, 16.10 Nordijsko smučanje (M): Smučarski skoki, svetovni pokal, 16.50 Biatlon (M): Skupinski start, svetovni pokal, 18.00 Avtomobilnost, 18.30 New Neighbours - Novi sosede: V mestu duhov, dokumentarni program, 19.00 Mačje zgodbe, dokumentarni program, 20.05 Dunajski filharmoniki v Barceloni, 21.45 Whitney: Smem biti, kar sem? dokumentarni program, 23.30 Janez Bončina Benč, 70 let, koncert, 1.30 Videonoč

NEDELJA, 23.01.2022. I. spored TVS

7.00 Otroški program, 10.55 TV-izložba, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalni program, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Zimski pozdrav, razvedrilni program, 14.50 OdBita pot: Severna Amerika, dokumentarni program, 15.20 Sladki zavitki ljubezni, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 V petek zvečer, 17.35 Družina Jazbecjak, risanka, 17.50 Čez planke, potopis, 18.57 Dnevnik, Politično s

Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Leninov park, nadaljevanka, 20.55 Z Mišo, razvedrilni program, 21.45 Poročila, Šport, Vreme, 22.10 Gogo, dokumentarni program, 23.40 Za lahko noč: Glasbeni utrinek - Meira Smailović, klavir, 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.15 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.10 Napovedujemo

NEDELJA, 23.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 7.00 Duhovni utrip: Moč moškega žalovanja, 7.15 Koda, 7.40 Ugri-znimo znanost, 8.25 Glasbena matineja: 17. mednarodni festival ustnih harmonik: »(ah), TE ORGLICE«, 9.20 Ambienti, nanizanka, 10.20 Alpsko smučanje (M): Slalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 11.35 Alpsko smučanje (Ž): Superveleslalom, svetovni pokal, 13.20 Alpsko smučanje (M): Slalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 15.10 Biatlon (Ž): Skupinski start, svetovni pokal, 15.55 Nordijsko smučanje (M): Smučarski skoki, svetovni pokal, 17.50 Biatlon (M): Štafeta, svetovni pokal, 18.50 Pasje zgodbe, dokumentarni program, 19.50 Žrebanje Lota, 20.05 Francija - potovanje skozi čas, dokumentarni program, 21.05 Vrnitev domov: Marina Abramović in njeni otroci, 22.05 Film, 23.45 Čez planke: Bonn - Po sledih Ludwiga van Beethovna, 0.45 Videonoč

PONEDELJEK, 24.01.2022. I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha, 10.40 TV-izložba, 10.55 Čarokuhinja pri atu, 11.30 Družbeni fenomeni: Trajnostna moda, 12.00 Z Mišo: Aleksander Gadzije, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Želite, milord? nanizanka, 14.30 TV-izložba, 14.45 S-prehodi, informativni program, 15.15 Dober dan, Koroška, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Podjetno naprej, izobraževalni program, 17.55 Kepice, risanka, 18.10 Pujsa Pepa, risanka, 18.20 Vem! 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, informativni program, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Opus, kulturno-umetniški program, 23.30 Glasbeni večer: Simfonični orkester RTV Slovenija in Rossen Milanov (F. Schubert, Simfonija št. 9), 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

PONEDELJEK, 24.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.10 Dobro jutro, 13.05 Prislunimo tišini, 13.35 Jaz sem za nič, film, 14.30 OdBita pot: Severna Amerika, dokumentarni program, 15.00 Zadnja beseda! 16.00 Ljudje in zemlja, izobraževalni program, 17.20 Dvorranski nogomet: Slovenija - Italija, evropsko prvenstvo, 19.30 New Neighbours - Novi sosede, dokumentarni program, 20.00 Alpske vasi: Italija, dokumentarni program, 20.30 Alpske vasi: Slovenija, dokumentarni program, 21.00 Dediščina Evrope: Prigode mladega Voltaira, nadaljevanka, 21.55 Podjetno naprej: Sašo Knez, letalska industrija, izobraževalni program, 22.30 Riot Ana, film, 22.55 Butalci, film, 23.35 Videonoč

TOREK, 25.01.2022. I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Opus, 10.35 TV-izložba, 10.50 Čarokuhinja pri atu, izobraževalni program, 11.20 Študentska delovna brigada, dokumentarni program, 11.55 Tednik, informativni program, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Res čuden kamen, dokumentarni program, 14.20 TV-izložba, 14.40 Duhovni utrip, verski program, 14.55 TV-izložba, 15.10 Kanape/Kanapé, informativni program, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Koda, izobraževalni program, 18.00 Tib in Tamtam, risanka, 18.20 Vem! 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Kukavici, nanizanka, 21.05 Partizanske smučine Cerkno '45, dokumentarni film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Pričevalci: Anton Vidmar, informativni program, 1.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.15 Napovedujemo

TOREK, 25.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.25 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 11.30 Dobro jutro, 13.25 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 14.30 Alpe-Donava-Jadran, 15.00 Avtomobilnost, 15.45 New Neighbours - Novi sosede: Blok, 16.30 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, svetovni pokal, 17.40 Alpsko smučanje (M): Slalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 18.25 Hokej na ledu: Olimpija - Jesenice, državno prvenstvo, polfinale, 21.00 Alpsko smučanje (M): Slalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 21.45 Vsi vedo, film, 0.00 NaGlas! 0.15 Schindler, dokumentarni film, 1.40 Videonoč

SREDA, 26.01.2022. I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, 10.35 TV-izložba, 10.50 Čarokuhinja pri atu, 11.25 Če bomo imeli srečo, bomo vsi stari, dokumentarni program, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Res čuden kamen: Vihar, dokumentarni program, 14.25 TV-izložba, 14.40 Osmi dan, kulturno-umetniški program, 15.10 Rojaki, dokumentarni program, 15.35 Mostovi - Hidak, 16.05 Male sive celice, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Izzivi srebrne generacije, dokumentarni program, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Miki Muster: Zvitorepec, 18.05 Bela in Sebastijan, risanka, 18.20 Vem! 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Minari, film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, informativni program, 23.40 Izzivi srebrne generacije, dokumentarni program, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 26.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.10 Kanape - Kanapé, 10.40 Dobro jutro, 13.40 Nismo pozabili na vas! Baletni pesalci SNG Opere in baleta Ljubljana in Društvo baletnih umetnikov Slovenije, 14.50 Ambienti, 16.40 Čez planke: Bonn - Po sledih Ludwiga van Beethovna, 17.55 Sanjska mašina, dokumentarni program, 18.55 Nekaj je v zraku, film, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Moj klasični hit: Robert Friškovec, 20.05 Pianistove tipke, dokumentarni program, 20.50 Moje mnenje, 21.50 Telesni stražar, 22.55 Etični samohodec, pisatelj prihodnosti, ki je ni bilo, dokumentarni program, 0.15 Videonoč

ČETRTEK, 27.01.2022. I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Izzivi srebrne generacije, dokumentarni program, 10.30 TV-izložba, 10.45 Čarokuhinja pri atu, 11.25 Mestne promenade: Ljubljana, dokumentarni program, 11.55 Moje mnenje, informativni program, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Res čuden kamen: Ščit, dokumentarni program, 14.25 TV-izložba, 14.40 Slovenski utrinki, 15.10 Pod drobnogledom - Nagytó alatt, 15.45 TV-izložba, 16.00 Mulčki, risanka, 16.05 Sobotni krompir, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugri-znimo znanost, izobraževalni program, 17.55 Na kratko, izobraževalni program, 18.05 Reaktivčki, risanka, 18.20 Vem! 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.25 Dediščina Evrope: Prigode mladega Voltaira, nadaljevanka, 0.30 Ugri-znimo znanost: Kovinski materiali, izobraževalni program, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

ČETRTEK, 27.01.2022. II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.45 Dobro jutro, 14.25 Profil, 15.20 Hoja po vodi, dokumentarni program, 16.30 Zimski pozdrav, 18.05 Marburgi, dokumentarni program, 19.05 Nove skrivnosti molekule življenja, dokumentarni program, 20.05 Učna ura - nemška generacija Z in holokavst, film, 21.05 Avtomobilnost, 21.40 Ambienti, 22.15 Mladi baletni talenti: Antoneta Turk in Filip Jurič (Romeo in Julija), 22.25 Ob svetovnem dnevu spomina na žrtve holokavsta: Mate Bekavac in Godalni kvartet Tartini, O. Golijev: Sanje in molitve slepega Izaka, 23.05 Slovenska jazz scena, 23.50 Videonoč

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vabi na
SLOVENSKI PLES, ki bo

12. FEBRUARJA 2022, OD 19. URE NAPREJ,
V HOTELU LIPA V MONOŠTRU,
ZA GLASBO BO POSKRBELO SKUPINA D-DUR
(SLOVENIJA)

Prosimo vas, da se do 4. februarja 2022 odločite za večerjo.
Izbirate lahko med dvema menijema:

A	B
Svinjski medlajoni v orehovi panadi, s pečeni jabotki in borovničev marmelado ter ajdovimi kroketi	Piščanci steak z jasmunovim rižem, lyonsko čebulo in s praženimi gobami
Panna cotta z jedlino bučo in s praženimi bučnimi semeni	Panna cotta z jedlino bučo in s praženimi bučnimi semeni

Vstopnina (skupaj z večerjo): 4.500 Ft

Prijave pričakujemo na telefonskih številkah:
00 36 94 383 060
ali na e-naslovih:
biserka.bajzek@gmail.com

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
SZLOVÉN BÁLT rendez,
melyre szeretettel várjuk Önöket

2022. FEBRUÁR 12-ÉN 19.00 ÓRAI KEZDETTTEL
A HOTEL LIPÁBAN SZENTGOTTHÁRDON
Zenél: D-DUR zenekar Szlovéniából

Kérjük, hogy az alábbi két menüből válasszanak
2022. február 4-ig.

A	B
Sertészic díós bundában szőlő almával, ajrólyokvörrel, hajdínakrokettel	Csirkeféléi steak, jászmin rizzsel, lyoni hagymával és pirított gombákkal
Sínűtöltés panna cotta tölköny grillizzsal	Sínűtöltés panna cotta tölköny grillizzsal

A belépő ára, mely tartalmazza a vacsora árát is: 4.500 Ft

Jelenkezéseket az alábbi telefonszámokon
00 36 30 937 0401
és e-mail címen fogadjunk.
nikoletta.vajda@gmail.com

A Szlovén Rádió Közhasznú Nonprofit Kft.
pályázatot hirdet
szlovén rádiós újságírói
munkakör betöltésére

A munkaviszony időtartama: határozatlan idejű a Munka
Törvénykönyve hatálya alá tartozó jogviszony
A foglalkoztatás jellege: teljes munkaidő (heti 40 óra)
A munkavégzés helye: Vas megye, 9970 Szentgotthárd,
Gárdonyi u.1.

Ellátandó feladatok: a Szlovén Rádió számára szlovén
nyelvű hírek szerkesztése, tudósítások írása, helyszíni
interjúk készítése, illetve minden olyan tevékenység
ellátása, mely kapcsolódik a rádiós műsorszolgáltatáshoz,
az előkészített anyagok önálló adásba szerkesztése, a
stúdiótechnikai alapismeretek és az adótechnika be-
és kikapcsolási tudnivalók elsajátítása, adásindítás és
felügyelet.

Pályázati feltételek:

Jó kapcsolatteremtő képesség
Közéleti tájékozottság
Újságírói-riporterri rátermettség
Önálló munkavégzés (témák, riportanyagok felkutatása)
A rábavideki és/vagy a goricskói (muravidéki) szlovén
nyelv kiváló ismerete
Legalább középfokú végzettség
B-kategóriás jogosítvány
Alapfokú számítógépes ismeretek
Bizonyos időközönként szakmai továbbképzésen való
részvétel vállalása

A pályázat elbírálásánál előnyt jelent:
Irodalmi szlovén nyelv ismerete

A pályázat részeként benyújtandó iratok, igazolások:
Rövid önéletrajz és szakmai koncepció
3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány
Egészségügyi alkalmasság – foglalkozás-egészségügyi
vizsgálaton való részvétel vállalása – a jogviszony
időtartama alatt.

Illetmények, juttatások:

Bérezés az intézmény költségvetésében jóváhagyott
bérkeret és egyéb személyi jellegű juttatások rendszere
szerint

Előnyt jelentő kompetenciák: csapatmunka,
terhelhetőség, mobilitás

A pályázat részeként bemutatandó iratok, igazolások:
végzettséget, képzést egyéb előny jelentő képzést és
tudást igazoló
dokumentumok másolata, erkölcsi bizonyítvány

A munkakör betöltésének időpontja:

A munkakör azonnal betölthető. A munkáltató 3 hónap
próbaidőt határoz meg.

A pályázat benyújtásának határideje: azonnal

A pályázati kiírással kapcsolatosan további információt
Bartakovics Attila nyújt, 06-94-554-125 vagy a 06-30-338-
9338 –as telefonszámon.

A pályázatok benyújtásának módja:

Postai úton, a pályázatnak a Szlovén Rádió Közhasznú
Nonprofit Kft. címére történő megküldésével (9970
Szentgotthárd, Gárdonyi u.1.). Kérjük a borítékon
feltüntetni a „PÁLYÁZAT” feliratot.

A pályázati eljárás, a pályázat elbírálásának módja,
rendje:
munkáltatói jogkörben

A pályázat elbírálásának határideje: folyamatos.

Pod Srebrnim brejgom ...

... v zadnjom časi nikšne nauve pa velke afere nega. Zaprav, leko, ka je zagnauk nin potüljena, neje pa eške vövdarila. Že je takša nekša čudna šega gratala, ka afere dugo spijo pa se samo sledkar za nji zvej. Kak se je za tau zvedlo, kak so Covid-19 projekte samo tisti najbolje skrak aktualni glavašov daubili. Od kakši projektov gučimo? Od toga, sto je leko špitalom aparate odavo, sto je poste-le küpo pa tadale odavo pa tak tadale. Neka smo od toga že pisali, depa vse več takši informacij naprej pride. Za vse so novinarje krivi, ka tau vönajdejo. Zatoga volo se je Janšova vlada na nacionalno televizijo kak djastrek dojpistijla. Svoje lidi nut pozvala, njim stolce segrejla, zdaj pa kritične novinare na nikoj škejo djasti. Časa nega več dosta. Eške štiri mejsece pa nauve volitve Slovenijo čakajo. Pravijo, ka ranč zatoga volo glavaške slejden cug škejo zgrabiti. Medije si trbej pokoriti, s tejm škejo vse tiste (sploy ji nega malo), steri kritično pišejo, gučijo. Ja, kak bi najbolje trdi socializem škeu nazaj priti. V tisti časaj je skrb trbelo meti, ka si povedo, piso, brodo. Nekak bi pravo, ka tej časi so že davnik preminauli. Časi so preminauli, depa inštrumenti kontrole se znauva gorbidijo.

Trno batrivno pa se mladi slovenski filmski igralci gorbidijo. Mladi Timon Šturbej je v Berlini žirijo na noge zdigno, če tau tak povejmo. Berlinale je eden največji evropski filmski festivalov. Tau leto de se 72. festival v Berlini od 10. do 20. februara godiu. Že se pa vej, ka naš Timon de tam za nauvo mlado zvezdo filma vözglašeni. Vküper z njim so eške mlade zvezde iz Francije, Nemčije, Irske, Švedske pa Portugalske vödabrane. Timon Šturbej je samo eden od vnaugi mladi, steri so v filmi, v filmaj svoj velki talent pokazali. Tak se v srmaštvu, stero se za slovenski film dava, dun neka rejsan velkoga leko vidi. Se pa pri vsejm tejm leko pita-mo, kak do ji plačali, če pa pejnez je vsikši den vse menje. Če bole po domače povejmo, kakši malarski majster za takši honorar ranč penzlina v farbo ne bi nut namočo.

Trno na veliko slovenski küjari pa küjarce svoje kijance v gesti namačejo. Od koga pripovejdamo? Tau, ka je kaulakvrat že trno dugo popularno, se zadnji neka lejt po vsej slovenski tevenaj godi. Küja se, peče, mejša, na ognji obrača, se smodi, se kadi, nagnauk je küjanje skur tak popularno kak smučanje. Pa je nej tau kakšo prausno küjanje, vse je nekak »fensi«, kak se tau v Merki povej. Vse menje gestija na talejr dejvajo, vse bole drage gestvine. Pa tau v časi, gda so cene hrane v Sloveniji v enom mejseci za 30 % gorskučile.

Reklame na teveni pa vcejlak neka drugo gučijo, pardon, obečavajo. Tak napelavajo, kak bi vse vküper, ka človek küpi, sploy nika nej vrejdnno bilau. Zaprav, tak te reklame doj davajo, kak bi šekli prajti: »Oprostite nam, depa neka dun trbej plačati!« Zagnauk pa eške nika za Covid teste nej trbej plačati. Se pa že ena ideja kaže, ka de plačati trbelo. Zakoj, se leko pitate? Zatoga volo, ka aj se vsi cepiti dajo. Steri se neškejo, na teste odijo, ka leko v baute dejo, ka leko v krčmej sedijo pa v službo pridejo. Tomi škejo konec naprajti. Samo eške tisti, steri so ramo za inekcijo tapodržali, aj bi vse takše leko delali. Depa fronta tisti prauti inekcijam je vse krepša, znauva glavau gor zdigava. Nauvo teorijo so vönajšli, aj bi inekcija nin za štiri, pejt lejt iz človeka zombina naprajla. Na, teorije nigdar ne sfalijo.

Naš Srebrni brejg od nikšni teorij ne brodi. Un pomalek zmrzava pa na sprtolejt čaka. Steri njegvi guč razmejo, leko čüjejo, ka sprtolejt pa nauve volitve gvüšno prideta.

Miki Roš

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtak
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija